

Received: 07/06/2024

Accepted: 23/04/2024

Published: 15/08/2024

Preschool Social Skills Education: The Impact On Psychological Resilience

Hacer Kayabalı^{*1}, Saide Özbey²

Kayabalı, H., & Özbey, S. (2024). Okul öncesinde sosyal beceri eğitimi: Psikolojik sağlamlık üzerine etkisi. *International Journal of Education & Well-Being*, 2(2), 91-107. <https://doi.org/10.62416/ijwb-49>

Abstract

The aim of this research is to examine the impact of a Social Skills Education Program applied to children attending preschool education institutions on their psychological resilience. In the research quasi-experimental model with the pretest-posttest group from quantitative research methods was used. The study group consists of 26 children aged 5-6, with 13 in the experimental group and 13 in the control group, attending a kindergarten affiliated with the Ministry of National Education in the central district of Kırıkkale during the 2023-2024 academic year. In the study, the Social Skills Training Program developed by the researcher was applied to the children in the experimental group three days a week for eight weeks. The routine program was applied to the control group by the preschool teacher. In the research, the "Social Emotional Well-Being and Psychological Resilience Scale for Preschool Children" was utilized. The data were analyzed using the Wilcoxon test for within-group comparisons and the Mann-Whitney U test for between-group comparisons. According to the pre-test administered by the preschool teachers, the results obtained from the sub-dimensions of the Psychological Resilience Scale, namely Making Contact/Social Performance, Self-Control/Thoughtfulness, Self-assertiveness, Emotional Stability/Coping with Stress and Pleasure in Exploring were similar in both the experimental and control groups. Statistically significant difference in favor of the control group was obtained in the Task Orientation sub-dimension of the scale. According to the analysis of the post-test data after the implementation of the program, it was observed that the scores of the experimental group increased significantly in the sub-dimensions of Communication/Social Performance ($p<0.05$), Self-Control/Thoughtfulness ($p<0.05$), Assertiveness ($p<0.05$), Emotional Stability/Stress Coping ($p<0.05$), Task Orientation ($p<0.05$), and Enjoyment of Being Discovered ($p<0.05$), compared to the control group. In the permanency test conducted for weeks after the post-test, it was found that the program's impact on children's psychological resilience continued across all sub-dimensions.

Keywords: Preschool, Psychological Resilience, Social Skills

Okul Öncesinde Sosyal Beceri Eğitimi: Psikolojik Sağlamlık Üzerine Etkisi

Hacer Kayabalı^{*1}, Saide Özbey²

Öz

Bu araştırmanın amacı okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuklara uygulanan Sosyal Beceri Eğitim Programı'nın çocukların psikolojik sağlamlıkları üzerine etkisini incelemektir. Araştırmada nicel araştırma

¹ Şehit Suat Yalçın Anaokulu, Kırıkkale, Türkiye, hcrkybli@gmail.com, ORCID: 0009-0007-0096-4319

² Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Ankara, Türkiye, saideozbey@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8487-7579

*Bu makale ilk yazarın yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

Address of Correspondence/Yazışma Adresi: hcrkybli@gmail.com

yöntemlerinden ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel model kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Kırıkkale'nin merkez ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı anaokuluna devam eden 5-6 yaş aralığındaki 13'ü deney, 13'ü kontrol grubunda olmak üzere 26 çocuktan oluşmaktadır. Çalışmada deney grubuna sekiz hafta boyunca haftada üç gün olmak üzere araştırmacı tarafından geliştirilen Sosyal Beceri Eğitimi Programı uygulanmıştır. Kontrol grubuna ise sınıf öğretmenleri tarafından rutin program uygulanmıştır. Araştırmada "Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlık Ölçeği (PERİK)" kullanılmıştır. Veriler, grup içi karşılaştırmalar için Wilcoxon testi ve gruplar arası karşılaştırmalar için Mann Whitney-U testi kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışma öncesinde deney ve kontrol gruplarına sınıf öğretmenleri tarafından uygulanan ön testte göre psikolojik sağlık ölçeğinin İletişim Kurma/Sosyal Performans, Öz Kontrol/Düşüncelilik, Atılganlık, Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma ve Keşfedilmekten Hoşlanma alt boyutlarından elde edilen sonuçlar deney ve kontrol gruplarında benzerdir. Ölçeğin Görev Yönelimi alt boyutunda kontrol grubunun lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Uygulanan program sonrasında yapılan son test verilerinin analizine göre deney grubu puanlarının İletişim Kurma/Sosyal Performans ($p<0,05$), Öz Kontrol/ Düşüncelilik ($p<0,05$), Atılganlık ($p<0,05$), Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma ($p<0,05$), Görev Yönelimi ($p<0,05$) ve Keşfetmekten Hoşlanma ($p<0,05$) alt boyutlarında arttığı ve kontrol grubuna göre anlamlı bir farklılık elde edildiği görülmüştür. Son test uygulamasından dört hafta sonra deney grubuna yapılan kalıcılık testinde uygulanan programın tüm alt boyutlarda çocukların psikolojik sağlımlıkları üzerindeki etkisinin devam ettiği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Psikolojik Sağlık, Sosyal Beceri

Giriş

Erken çocukluk dönemi, eşzamanlı bilişsel ve sosyal gelişimler nedeniyle sosyal ve duygusal becerilerin gelişimi açısından kritik bir öneme sahiptir (Thayer, 2012, s. 2). Erken çocukluk yıllarında yaşanan deneyimlerin kalitesi ve çocuğun nasıl desteklendiği, bireyin ileriki yaşamını etkileyecek sosyal becerilerin kalıcı temelini oluşturmaktadır (Bugental & Grusec, 2006, s. 368; Coie ve ark., 1990; Ladd ve ark., 1999; Özbey ve ark., 2022). Sosyal beceriler; çocukların toplum içerisinde olumlu etkileşimini teşvik eden, toplumda kabul görmesini sağlayan, bilişsel ve duygusal unsurları içeren, öğrenilmiş davranış, tutum ve düşüncelerin genel bir tanımıdır (Avcıoğlu, 2007; Gülay & Akman, 2009, s. 1; Işık, 2007; McGinnis, 2016). Empati, grup etkinliklerine katılım, yardımseverlik, işbirliği, olumlu iletişim, problem çözmek, duygularını kontrol etmek, sorumluluk almak çocukların sosyal beceri davranışları arasında yer almaktadır (Katz & McClellan, 1991; Lynch & Simpson, 2010). Okul öncesi dönemde kazanılan sosyal beceriler duygusal, sosyal, bilişsel ve akademik becerilerinde son derece etkiliyken uzun dönemde de kişiler arası olumlu ilişkiler kurmasını, sürdürmesini, akran kabulünü, arkadaşlık becerilerini, duygu ve düşüncelerini ifade etmesini, hoşgörülü olmasını, psikolojik ve sosyal uyumunu sağlamaktadır (Can Yaşar, 2011; Gresham, 2001, s. 325-326; Hong, 2003; Shopiro, 2004, s. 52). Üstelik okul öncesi dönemde çocukların önyargıları katı olmadığı için belirli olumsuz davranışlarını değiştirenlerin akranları tarafından kabul edilme olasılıkları çok daha yüksektir (Mize, 1995). Erken çocukluk döneminde sosyal beceri eksikliği, çocuğun akranlarla ve yetişkinlerle iletişim kurma, sosyal ilişkilerde zorluk yaşama ve problem davranış sorunlarına neden olmaktadır. Bu durum uzun vadede yaşam becerilerinde zorlanmaya, sorumluluk alamamaya, saldırgan davranışlara, davranış bozukluklarına, korku ve endişe duymaya, içe kapanmaya, uyum sorunlarına ve insanlardan kaçınmaya sebep olabilmektedir (Alisinaoğlu & Özbey, 2011, s. 25-26; Gresham 2001, s. 325-326; Önalın, 2006).

Sosyal beceriler, problem ya da stres durumuyla karşılaşıldığında bununla başa çıkmak için gereken güç ve kapasiteyi sağlayan, kendi ve toplum için fayda sağlamaya imkan veren ve üretkenliği sağlayan psikolojik sağlamlıkla ilgili bir alandır (Graham, 2011). Yapılan boylamsal araştırmalara göre, psikolojik açıdan sağlam bireylerin kişilik özellikleri arasında sosyal becerilerde bulunan benlik saygısı, problem çözme becerisi, farklı deneyimlere açık olmak, empati becerisi, duygularını olumlu bir şekilde ifade etmek, sakin, rahat, sabırlı, meraklı ve araştırmacı olmak, öz denetim sahibi olmak, pes etmemek, ilgi alanlarına sahip olmak ve bağımsız davranabilme gibi özellikler yer almaktadır (Mayr & Ulich, 2009; Dent Jeyarajah & Cameron, 2010). Öz farkındalık, öz denetim, kişiler arası iletişim becerileri, problem çözebilme, sorumluluk

becerileri, hazzı erteleyebilme, yardım isteyebilme, duygu kontrolü, girişkenlik, özgüven gibi sosyal beceri alt boyutlarının gelişimi psikolojik sağlık düzeyini artırmaktadır (Harvey & Delfabro, 2014; Şahan Aktan & Önder, 2018; Uslu & Demiriz, 2022). Sosyal beceriler psikolojik sağlık üzerinde koruyucu bir etken olabilirken, eksikliği ise psikolojik sağlık üzerinde risk oluşturabilmektedir (Ogelman & Kahveci, 2023).

Literatürde psikolojik sağlık, olumsuz duygusal deneyimlerle başa çıkmak, yaşamın getirdiği stresle ve zorluklar karşısında dayanıklı olmak, pes etmemek ve esnek bir şekilde uyum sağlamak olarak ifade edilmektedir (Stomff, 2019). Mevcut araştırmalar incelendiğinde psikolojik sağlık; risk altındaki bireylerin zorlukları aşarak beklenenin üzerinde gelişim göstermesi, stresli yaşam deneyimlerine karşı hızlı bir şekilde uyum sağlayabilmesi ve psikolojik travmanın olası etkilerinden kurtulması olarak üç bireysel özellik üzerinde temellendiği görülmektedir (Gizir, 2007).

Psikolojik sağlamlığın erken çocukluk döneminde desteklenmesi, çocukların ileriki yaşamlarında zorluklara karşı dayanıklı olmaları, sağlıklı ve uzun ömürlü yaşam sürmeleri, mutlu ilişkiler kurabilmeleri, akademik ve iş yaşamlarında daha başarılı olmaları ve depresyona girme oranlarının düşük olması açısından önemli görülmektedir. (Best Start Resource Centre, 2024). Yapılan çalışmalar, psikolojik sağlamlığın gelişimsel bir süreç olduğunu, zamanla öğrenilerek ve desteklenerek bir kişilik özelliğine dönüştüğünü ortaya koymaktadır (Basım & Çetin, 2011). Çocuklar, psikolojik sağlık konusunda bir kapasite ile dünyaya gelirler. Bu kapasitenin desteklenerek açığa çıkarılması, yetişkinlik dönemine temel oluşturacağı düşünüldüğünde, önemini ortaya koymaktadır. Erken çocukluk döneminde gelişim alanlarının birbirini etkilemesi ve sürdürmesi, birçok gelişim alanında önkoşul olan sosyal beceri eğitiminin önemini de bir kez daha vurgulamaktadır (Senemoğlu, 2012). Alan yazında okul öncesi çocuklarda sosyal beceri ile psikolojik sağlık üzerine yapılan ilişkisel tarama modellerine yönelik çalışmalar incelendiğinde, çocukların sosyal becerilerini geliştirmenin psikolojik sağlamlığı artırdığı görülmektedir (Chen ve ark., 2021; Twohig, 2004; Ogelman & Kahveci, 2024)

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanan Sosyal Beceri Eğitim Programı'nın çocukların psikolojik sağlık üzerine etkisini incelemektir. Sosyal beceri eğitiminin, çocukların stresli durumlarla başa çıkma kapasitelerini ve psikolojik dayanıklılıklarını artıracığı hipotezi üzerine odaklanılmıştır. Okul öncesi dönemde kazanılan sosyal becerilerin, bireylerin uzun vadede sosyal uyumlarını, duygusal dengeyi koruma yeteneklerini ve genel yaşam kalitelerini olumlu yönde etkilediği geçmişten günümüze yapılan çalışmalarla kanıtlanmıştır. Bu çalışma ile elde edilecek bulgular, sosyal beceri eğitiminin psikolojik sağlık üzerindeki etkilerini ortaya koyarak, her dönemde güncelliğini koruyan, sosyal duygusal gelişimi destekleyecek alternatif eğitim programlarının geliştirilip uygulanmasında fikir oluşturması ve katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır.

Yöntem

Nicel araştırma yöntemlerinden olan bu araştırma yarı deneysel modeldir. Araştırmada ön test-son test-kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Ön test-son test kontrol gruplu modelde biri kontrol grubu diğeri deney grubu olarak kullanılan ve yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunmaktadır (Karasar, 2010). Bu desende program uygulaması öncesinde her iki grubun bağımlı değişkene ait puanları ölçülür ve program uygulaması sadece deney grubuna uygulanır (Büyüköztürk ve ark., 2017).

Çalışma Grubu

Araştırmada veri toplamadan önce üniversite etik kuruluna başvurulmuş E-77082166-302.08.01-686504 no'lu bilimsel ve eğitim amaçlı izin alınmıştır. Aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığına başvuru yapılmış ve izin alınmıştır. Katılımcılar çocuk olduğu için velilerine onam

formu sunulmuş ve gönüllü olanların çocukları çalışmaya dahil edilmiştir. Etik Kurul ve MEB izinleri alınan çalışma Kırıkkale il merkezinde 2023-2024 eğitim öğretim yılının ikinci döneminde uygulanmıştır. Kırıkkale il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokuluna devam eden 5-6 yaş aralığında çocuklar araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. 5 sınıflık okulda, ön test puanları birbirine yakın 2 grup biri kontrol diğeri ise deney grubu olarak seçilmiştir. Kontrol grubu 13 ve deney grubu 13 çocuk olmak üzere toplam 26 çocuk ile çalışma yürütülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri Özbey (2019) tarafından geliştirilen, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış olan “Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlık Ölçeği (PERİK)” aracılığıyla toplanmıştır.

Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlık Ölçeği (PERİK)

Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim ortamlarında çocukların refahını sistematik olarak gözlemlemelerine ve kaydetmelerine olanak sağlayan, pratik, karmaşık olmayan ve güvenilir bir araca duyulan ihtiyaçtan dolayı uzun yıllar deneysel çalışmalar yapılarak Mayr ve Ulich (2009) tarafından geliştirilen bir ölçektir. Ölçeğin temelinde sosyal duygusal yeterliliklerin bulunması önemli görülmektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Özbey (2019) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin dil ve kapsam geçerliliği incelenen çalışmada İngilizce ve Türkçe formları arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısının .96 ile .99 arasında olduğu saptanmıştır. 5’li likert tipi olan ve her çocuk için öğretmen tarafından doldurulan ölçekten alınabilecek en yüksek puan 30, en düşük puan 1’dir (Özbey, 2019). Ölçeğin orijinaldeki 6 faktörlük yapısı doğrulayıcı Faktör Analizi yapılarak doğrulanmıştır. Uyum indeksleri değerlendirilen ölçeğin veri uyumunu sağladığı belirlenmiş, faktörleri arasındaki korelasyon için Pearson Korelasyon testi yapılmıştır. Sonuç olarak faktörleri arasında orta ve yüksek düzeyde ve anlamlı ilişki saptanmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için Cronbach’s Alpha güvenilirlik katsayıları .86 ile .95 arasında; Sperm Brown İki Yarı Test güvenilirlik katsayıları .74 ile .94 arasında olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin Test Tekrar Test güvenilirlik katsayıları .94 ile .99 arasında değişmekte ve sonuç olarak güvenilirlik analizi yüksek düzeyde olduğu görülmüştür (Özbey, 2019). Ölçek; İletişim Kurma / Sosyal Performans, Öz-Kontrol/ Düşüncelilik, Atılganlık, Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma, Görev Yönelimi, Keşfetmekten Hoşlanma olarak adlandırılmış 6 alt ölçekten oluşmaktadır. Yapılan analizler sonucunda “Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlık Ölçeği”nin 6 alt ölçek ve 36 maddelik yapısı ile 36-72 aylık Türk çocukları için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Program ve Uygulama Süreci

Sosyal Beceri Eğitim Programı hazırlanırken, sosyal beceri ile ilişkili kuramlar ve yurt dışında ailelere ve eğitimcilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanan sosyal beceri aktiviteleri incelenmiştir. Bu kapsamda Ericson’un Psikososyal Gelişim Kuramı’na göre, bağımsızlıklarına zarar vermeyen, merak ve keşfetme duygularının gelişimini sağlayan; Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramı’na göre, çocukların dikkatini uygun modellere çeken, pekiştiriciler kullanılan; Vygotsky’nin Sosyal Kültürel Gelişim Kuramı’na göre, çocuğun sahip olduğu ve kazandırılmak istenen bilgi ve beceriler arasında bağlantı sağlanarak, çocukların aktif olarak katılacağı etkinliklerle, kendi başlarına çözebileceği problemlere hiç müdahale edilmeden, çözemedikleri problemler karşısında da ipuçlarıyla ve uygun sorularla rehberlik edilerek potansiyellerinin gelişimini destekleyen; Ekolojik Sistemler Kuramı’na göre, akran etkileşiminin çocuklar üzerinde olumlu sonuçlar vermesi için sınıf mikrosistemi içerisinde arkadaşlık ilişkilerini geliştirme, paylaşma, yardımseverlik, iyilik gibi değerlerle sınıf ortamının sıcak, samimi, rahatlatıcı ve güven

verici olmasını sağlamaya yönelik; Bağlanma Kuramı'na göre, çocukların sosyal becerilerini geliştirirken öğretmenin güvenli bir üs olmasını ve güvenli bir ortam sağlanarak öz saygılarını artırmaya yönelik ve bu yaklaşımların savunduğu yöntem ve teknikler incelenerek eğitim programı hazırlanmıştır.

Sosyal beceri eğitim programının dayandığı temel yaklaşımlar ve bu yaklaşımların savunduğu yöntem ve tekniklerin bilinmesi, kaliteli bir eğitim programının hazırlanmasına fayda sağlamaktadır. Bu yaklaşımlar; davranışçı yaklaşım, bilişsel yaklaşım, sosyal öğrenme yaklaşımı ve bilişsel davranışçı yaklaşımlardır. Bu yaklaşımlar farklı yöntem ve teknik uygulamalarını ön plana çıkarmaktadır. Bu bağlamda, rol oynama, gösteri, model olma, antrenörlük, doğrudan öğretim, işbirlikçi öğrenme, dramatik etkinlikler, drama, akran destekli öğrenme yöntemleri, hikaye okuma/anlatma tekniği ve oyun etkinliklerinden faydalanarak etkinlikler hazırlanmıştır. Bu yaklaşımlara göre, çocuğu merkeze alan, yaş ve gelişim özelliklerine uygun, ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayan, geçmiş yaşantı ve bilgisiyle işbirliği içinde, kolaydan zora, bilinenen bilinmeyene olacak şekilde eğitim programı hazırlanmıştır. Programın etkililiğinin sağlanması amacıyla, çocuklarda sosyal becerilere dair bilgi, eylem ve uygulama öğelerini temel alan etkinlikler hazırlanmıştır. Program etkinlikleri bütüncül bir yaklaşımla tüm gelişim alanlarına yönelik olarak hazırlanmıştır. Programda sanat, müzik, drama, oyun, Türkçe, okuma-yazmaya hazırlık gibi çeşitli etkinlikler yer alacak şekilde her öğrencinin ilgisini çekecek etkinlikler hazırlanmıştır.

Sosyal beceri eğitim programının hazırlanma aşamasında kazanım ve göstergelerin belirlenmesinde 2013 Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan kazanımlar ve sosyal becerileri alt boyutları incelenerek hazırlanan ek kazanım ve göstergeler eklenmiştir. Sosyal beceri alt boyutları kapsamında Caldarella ve Merrell (1997) tarafından sınıflandırılan; Akranlara İlişkin Beceriler, Kendini kontrol etme becerileri, Akademik Beceriler, Uyum Becerileri, Atılganlık becerileri olmak üzere beş alt boyut ve bu alt boyutlara ilişkin davranışlar temel alınmıştır. Program, 24 günlük eğitim akışında, bütünleştirilmiş 3 etkinlikten oluşacak şekilde toplam 72 etkinlik olarak hazırlanmıştır. Hazırlanan eğitim programı okul öncesi eğitim alanında farklı üniversitelerde görev yapan 3 öğretim üyesine uzman görüşü almak için gönderilmiş ve alınan uzman görüşleri doğrultusunda program revize edilmiştir. Son olarak programın %80'i farklı bir sınıfta pilot çalışma olarak test edilerek, çocukların dikkatini dağıtan materyaller çıkarılmış ve etkinliğin amacına uygun olarak farklı materyaller eklenmiştir.

Sosyal Beceri Programı uygulamaya başlanmadan önce ölçek her bir çocuk için öğretmenleri tarafından doldurularak ön testleri alınmıştır. Aralarında anlamlı farklılığın olmadığı ve puanları birbirine en yakın olan biri deney biri kontrol iki grup seçilmiştir. Program uygulanmadan önce deney ve kontrol grubu öğretmenleri bilgilendirilmiştir. Kontrol grubunda araştırma süresince kendi günlük programı dışında her hangi bir uygulama yapılmazken deney grubuna sosyal beceri eğitim programı hafta da 3 kez, 8 hafta süresince araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Araştırmacı, etkinlik planlarını şu aşamalar doğrultusunda hazırlamıştır: İlk aşamada, etkinlikler hedeflenen kazanıma yönelik dikkat çekici ve merak uyandırıcı bir şekilde başlatılarak çocuklarda ilgili kazanıma yönelik farkındalık ve bilinç oluşturulmuştur. İkinci aşamada, çeşitli yöntem ve teknikler kullanılarak hazırlanan etkinliklerle çocuklar bilgilendirilmiştir. Üçüncü aşamada, çocukların edindikleri bilgiyi uygulayarak deneyim kazanmalarını sağlayacak etkinlikler düzenlenmiştir. Son aşamada ise çocukların aktif olarak katılabileceği değerlendirme etkinlikleri (soru-cevap, hikaye tamamlama, drama, sanat, etkinlikler esnasında çekilen fotoğraflarla oluşturulan slayt gösterileri vb.) hazırlanmıştır. Yapılandırılmış bu program, çocukların sosyal becerilerini geliştirme amacıyla etkin bir şekilde uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri SPSS-25 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın temel amacı doğrultusunda yapılacak analizler için deney ve kontrol gruplarındaki katılımcı sayısı ve

dağılımlar incelenmiştir. Dağılımların normalliğini belirlemek amacıyla deney ve kontrol gruplarından 50'den az kişi olduğu için Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır. Araştırmada ön test ve son teste ilişkin betimsel istatistiklere yer verilmiştir. Ölçeğe ilişkin deney ve kontrol grubunun ön test ve son test puanlarını karşılaştırmak için Mann Whitney U-Testi; deney ve kontrol grubu ön test-son test puanları ve deney grubu son test-kalıcılık testi arasındaki farkı belirlemek için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde Sosyal Beceri Eğitim Programının çocukların psikolojik sağlamlık üzerindeki etkisinin incelenmesine ilişkin kontrol ve deney gruplarının ön testleri, ön-son test karşılaştırmaları, son testleri ve kalıcılık testlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Deney ve Kontrol Grubu Ön Test Analizleri

Tablo 1'de deney ve kontrol grubunun Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PERİK) ön test puanlarına ilişkin Mann Whitney U Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 1. Deney ve Kontrol Grupları PERİK Ölçeği Ön Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

PERİK	Grup	N	Medyan	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	p
İletişim Kurma/Sosyal Performans	Deney	13	18,0	13,38	174,00	83,0	-	0,07
	Kontrol	13	20,0	13,62	177,00			
Öz Kontrol/ Düşüncülilik	Deney	13	17,0	12,31	160,00	69,0	-	0,80
	Kontrol	13	20,0	14,69	191,00			
Atılmanlık	Deney	13	23,0	14,54	189,00	71,0	-	0,70
	Kontrol	13	21,0	12,46	162,00			
Duygusal İstikrar/ Stresle Başa Çıkma	Deney	13	18,0	12,08	157,00	66,0	-	0,97
	Kontrol	13	18,0	14,92	194,00			
Görev Yönelimi	Deney	13	16,0	10,27	133,50	42,50	-	0,030*
	Kontrol	13	21,0	16,73	217,50			
Keşfetmekten Hoşlanma	Deney	13	19,0	13,96	181,50	78,50	-	0,31
	Kontrol	13	19,0	13,04	169,50			

*p<0,05

Tablo 1 incelendiğinde, çocukların psikolojik sağlamlık ölçeğinin alt boyutlarından olan İletişim Kurma/Sosyal Performans (U=83,0; p>0,05), Öz Kontrol/ Düşüncülilik (U=69,0; p>0,05), Atılmanlık (U=71,0; p>0,05), Duygusal İstikrar/ Stresle Başa Çıkma (U=66,0; p>0,05) ve Keşfetmekten Hoşlanma (U=78,50; p>0,05) alt boyutlarında deney ve kontrol gruplarının ön test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Ölçeğin sadece Görev Yönelimi alt boyutunda kontrol grubunun lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmiştir (U=42,50; p<0,05).

Deney ve Kontrol Grubu Kendi İçinde Ön-Son Test Analizleri

Deney ve kontrol gruplarının kendi içlerinde Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PERİK) ön-son test puanlarına ilişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları tablo 2-7'de verilmiştir.

Tablo 2. Deney ve Kontrol Grubunun "PERİK" Ölçeği İletişim Kurma/Sosyal Performans Alt Boyutu Ön-Son Test Puanlarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi

PERİK	Grup	Sıralar	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
-------	------	---------	---	-----------------	--------------	---	---

	Grup	Sıralar	N	Sıra Ortalaması		Z	p
				Negatif Sıralar	Pozitif Sıralar		
İletişim Kurma/ Sosyal Performans	Deney	Negatif Sıralar	0	0,00	0,00	-3,20	0,001*
		Pozitif Sıralar	13	7,00	91,00		
		Eşit	0				
		Toplam	13				
	Kontrol	Negatif Sıralar	1	2,50	2,50	-2,57	0,010*
		Pozitif Sıralar	9	5,83	52,50		
		Eşit	3				
		Toplam	13				

*p<0,05; pozitif sıralar: son test>ön test, negatif sıralar: ön test>son test

Tablo 2'ye göre deney grubunda yer alan çocukların İletişim Kurma/Sosyal Performans ön test puanları ile son test puanları arasındaki değişim son test lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($Z=-3,20$; $p<0,05$). Benzer şekilde kontrol grubunda yer alan çocukların ön test puanları ile son test puanları arasındaki değişim son test lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($Z=-2,57$; $p<0,05$).

Tablo 3. Deney ve Kontrol Grubunun "PERİK Ölçeği Öz Kontrol/Düşüncelilik Alt Boyutu Ön-Son Test Puanlarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi

PERİK	Grup	Sıralar	N	Sıra Ortalaması		Z	p
				Negatif Sıralar	Pozitif Sıralar		
Öz Kontrol/ Düşüncelilik	Deney	Negatif Sıralar	0	0,00	0,00	-3,18	0,001*
		Pozitif Sıralar	13	7,00	91,00		
		Eşit	0				
		Toplam	13				
	Kontrol	Negatif Sıralar	2	7,50	15,00	-1,89	0,058
		Pozitif Sıralar	10	6,30	63,00		
		Eşit	1				
		Toplam	13				

*p<0,05; pozitif sıralar: son test>ön test, negatif sıralar: ön test>son test

Tablo 3'e göre deney grubunda yer alan çocukların Öz Kontrol/Düşüncelilik alt boyutu ön test puanları ile son test puanları arasındaki değişim son test lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($Z=-3,18$; $p<0,05$). Kontrol grubunda yer alan çocukların ön test puanları ile son test puanları arasındaki değişim anlamlı değildir ($Z=-1,89$; $p>0,05$).

Tablo 4. Deney ve Kontrol Grubunun "PERİK" Ölçeği Atılganlık Alt Boyutu Ön-Son Test Puanlarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi

PERİK	Grup	Sıralar	N	Sıra Ortalaması		Z	p
				Negatif Sıralar	Pozitif Sıralar		
Atılganlık	Deney	Negatif Sıralar	0	0,00	0,00	-3,18	0,001*
		Pozitif Sıralar	13	7,00	91,00		
		Eşit	0				

		Toplam	13			
Kontrol	Negatif Sıralar	3	3,50	10,50	-2,00	0,045*
	Pozitif Sıralar	8	6,94	55,50		
	Eşit	2				
	Toplam	13				

*p<0,05; pozitif sıralar: son test>ön test, negatif sıralar: ön test>son test

Tablo 4'e göre deney grubunda yer alan çocukların Atılganlık alt boyutu ön test puanları ile son test puanları arasındaki değişim son test lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($Z=-3,18$; $p<0,05$). Benzer şekilde kontrol grubunda yer alan çocukların ön test puanları ile son test puanları arasındaki değişim son test lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($Z=-2,00$; $p<0,05$).

Tablo 5. Deney ve Kontrol Grubunun PERİK Ölçeği Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma Alt Boyutu Ön-Son Test Puanlarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi

PERİK	Grup	Sıralar	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Duygusal İstikrar/ Stresle Başa Çıkma	Deney	Negatif Sıralar	0	0,00	0,00	-3,20	0,001*
		Pozitif Sıralar	13	7,00	91,00		
		Eşit	0				
		Toplam	13				
Kontrol	Negatif Sıralar	5	7,10	35,50	-0,71	0,475	
	Pozitif Sıralar	8	6,94	55,50			
	Eşit	0					
	Toplam	13					

*p<0,05; pozitif sıralar: son test>ön test, negatif sıralar: ön test>son test

Tablo 5'e göre deney grubunda yer alan çocukların Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma öntest puanları ile sontest puanları arasındaki değişim sontest lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($Z=-3,20$; $p<0,05$). Kontrol grubunda yer alan çocukların öntest puanları ile sontest puanları arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($Z=-0,71$; $p>0,05$).

Tablo 6. Deney ve Kontrol Grubunun PERİK Ölçeği Görev Yönelimi Alt Boyutu Ön-Son Test Puanlarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi

Ölçek	Grup	Sıralar	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Görev Yönelimi	Deney	Negatif Sıralar	0	0,00	0,00	-3,19	0,001*
		Pozitif Sıralar	13	7,00	91,00		
		Eşit	0				
		Toplam	13				

	Negatif Sıralar	3	5,67	17,00		
Kontrol	Pozitif Sıralar	7	5,43	38,00		
	Eşit	3			-1,08	0,281
	Toplam	13				

*p<0,05; pozitif sıralar: son test>ön test, negatif sıralar: ön test>son test

Tablo 6'ya göre deney grubunda yer alan çocukların Görev Yönelimi ön test puanları ile son test puanları arasındaki değişim son test lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($Z=-3,19$; $p<0,05$). Kontrol grubunda yer alan çocukların ön test puanları ile son test puanları arasındaki değişim ise anlamlı değildir ($Z=-1,08$; $p>0,05$).

Tablo 7. Deney ve Kontrol Grubunun PERİK Ölçeği Keşfetmekten Hoşlanma Alt Boyutu Ön-Son Test Puanlarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi

PERİK	Grup	Sıralar	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Keşfetmekten Hoşlanma	Deney	Negatif Sıralar	0	0,00	0,00	-3,18	0,001*
		Pozitif Sıralar	13	7,00	91,00		
		Eşit	0				
		Toplam	13				
	Kontrol	Negatif Sıralar	5	6,90	34,50	-0,36	0,722
Pozitif Sıralar		7	6,21	43,50			
Eşit		1					
Toplam		13					

*p<0,05; pozitif sıralar: son test>ön test, negatif sıralar: ön test>son test

Tablo 7'ye göre, deney grubunda yer alan çocukların Keşfetmekten Hoşlanma alt boyutunda ön test ve son test puanları arasındaki değişim son test lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($Z=-3,18$; $p<0,05$). Kontrol grubunda yer alan çocukların ön test puanları ile son test puanları arasındaki değişim ise anlamlı değildir ($Z=-0,36$; $p>0,05$).

Deney ve Kontrol Grubu Son Test Analizleri

Tablo 8'de deney ve kontrol grubunun Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlık Ölçeği (PERİK) son test puanlarının karşılaştırılması gösteren Mann Whitney U Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 8. Deney ve Kontrol Grubunun PERİK Ölçeği Son Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi

PERİK	Grup	N	Medyan	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	p
İletişim Performans	Deney	13	30,0	19,31	251,00	9,0	-3,92	0,000*
	Kontrol	13	22,0	7,69	100,00			
Öz Kontrol/ Düşüncelilik	Deney	13	29,0	18,23	237,00	23,0		0,001*

	Kontrol	13	23,0	8,77	114,00	-	3,20	
Atılganlık	Deney	13	30,0	19,35	251,50	8,50	-	0,000*
	Kontrol	13	23,0	7,65	99,50		3,47	
Duygusal İstikrar/ Stresle Başa Çıkma	Deney	13	22,0	18,54	241,00	19,0	-	0,000*
	Kontrol	13	19,0	8,46	110,00		3,47	
Görev Yönelimi	Deney	13	26,0	19,77	257,00	3,0	-	0,000*
	Kontrol	13	21,0	7,23	94,00		4,29	
Keşfetmekten Hoşlanma	Deney	13	30,0	19,85	258,00	2,0	-	0,000*
	Kontrol	13	19,0	7,15	93,00		4,32	

*p<0,05

Tablo 8 incelendiğinde çocukların psikolojik sağlamlık ölçeğini İletişim Kurma/Sosyal Performans (U=9,0; p<0,05), Öz Kontrol/ Düşüncülilik (U=23,0; p<0,05), Atılganlık (U=8,50; p>0,05), Duygusal İstikrar/ Stresle Başa Çıkma (U=19,0; p<0,05), Görev Yönelimi (U=3,0; p<0,05) ve Keşfetmekten Hoşlanma (U=2,0; p>0,05) alt boyutlarında deney grubunun lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

Deney Grubu Kalıcılık Testi

Tablo 9' da deney grubunun Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PERİK) son test- kalıcılık testi karşılaştırmasını gösteren Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 9. Deney Grubunun PERİK Ölçeği Son Test ve Kalıcılık Testi Puanlarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi

PERİK	Sıralar	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
İletişim Kurma/Sosyal Performans	Negatif Sıralar	2	3,00	6,00	-0,41	0,680
	Pozitif Sıralar	3	3,00	9,00		
	Eşit	8				
	Toplam	13				
Öz Kontrol/ Düşüncülilik	Negatif Sıralar	4	3,13	12,50	-1,41	0,157
	Pozitif Sıralar	1	2,50	2,50		
	Eşit	8				
	Toplam	13				
Atılganlık	Negatif Sıralar	2	2,75	5,50	-0,18	0,854
	Pozitif Sıralar	2	2,25	4,50		
	Eşit	9				

	Toplam	13		
Duygusal İstikrar/ Stresle Başa Çıkma	Negatif Sıralar	1	1,50	1,50
	Pozitif Sıralar	1	1,50	1,50
	Eşit	11		0,0 1,000
	Toplam	13		
Görev Yönelimi	Negatif Sıralar	4	3,38	13,50
	Pozitif Sıralar	2	3,75	7,50
	Eşit	7		-0,63 0,527
	Toplam	13		
Keşfetmekten Hoşlanma	Negatif Sıralar	2	2,75	5,50
	Pozitif Sıralar	2	2,25	4,50
	Eşit	9		-0,18 0,854
	Toplam	13		

*p<0,05; pozitif sıralar: kalıcılık>sontest, negatif sıralar: sontest>kalıcılık

Tablo 9 incelendiğinde deney grubundaki çocukların PERİK Ölçeği İletişim Kurma/Sosyal Performans ($Z=-0,41$; $p>0,05$), Öz Kontrol/ Düşüncelilik ($Z=-1,41$; $p>0,05$), Atılganlık ($Z=-0,18$; $p>0,05$), Duygusal İstikrar/ Stresle Başa Çıkma ($Z=0,0$; $p>0,05$), Görev Yönelimi ($Z=-0,63$; $p>0,05$) ve Keşfetmekten Hoşlanma ($Z=-0,18$; $p>0,05$) alt boyutlarında aldıkları sontest ve kalıcılık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir. Elde edilen bulgular çocuklara uygulanan sosyal beceri eğitiminin etkisinin devam ettiğini göstermektedir.

Deney ve Kontrol Grubu Ön-Son Test Betimsel İstatistikleri

Tablo 10'da deney ve kontrol grubundaki çocukların Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlık Ölçeği (PERİK) ön-son test puanlarına ilişkin betimsel istatistikler verilmiştir.

Tablo 10. Çocukların Psikolojik Sağlık Düzeylerine Ait Betimsel İstatistikler

PERİK	Grup	N	Öntest				Sontest			
			Min.	Mak.	\bar{X}	SS	Min.	Mak.	\bar{X}	SS
İletişim Kurma/Sosyal Performans	Deney	13	11,00	24,00	18,69	4,75	24,00	30,00	28,61	2,06
	Kontrol	13	12,00	24,00	19,23	3,67	12,00	28,00	21,46	4,53
Öz Kontrol/ Düşüncelilik	Deney	13	8,00	28,00	17,07	6,58	21,00	30,00	28,23	2,58
	Kontrol	13	12,00	26,00	18,84	4,48	9,00	30,00	20,61	6,61
Atılganlık	Deney	13	12,00	26,00	21,00	4,02	27,00	30,00	29,38	0,96
	Kontrol	13	11,00	25,00	19,84	4,46	12,00	29,00	21,84	5,35
Duygusal İstikrar/ Stresle Başa Çıkma	Deney	13	12,00	20,00	17,38	2,21	20,00	23,00	21,69	0,85

Görev Yönelimi	Kontrol	13	16,00	20,00	18,15	1,21	15,00	23,00	18,69	2,21
	Deney	13	12,00	22,00	16,38	2,78	23,00	26,00	25,30	1,10
Keşfetmekten Hoşlanma	Kontrol	13	10,00	23,00	19,30	3,85	16,00	24,00	20,46	2,22
	Deney	13	12,00	25,00	18,46	4,37	25,00	30,00	29,15	1,67
	Kontrol	13	9,00	24,00	17,85	4,22	6,00	28,00	18,23	5,80

Elde edilen bulgular uygulanan deneysel işlem sonrası tüm alt boyutlarda deney grubunun puanlarının kontrol grubuna göre daha çok arttığını göstermektedir.

Tartışma

Yapılan çalışma sonucunda uygulanan Sosyal Beceri Eğitim Programı'nın çocukların psikolojik sağlamlıkları üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Psikolojik sağlamlık ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanlar (İletişim Kurma/Sosyal Performans, Öz Kontrol/Düşüncelilik, Atılganlık, Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma, Görev Yönelimi ve Keşfetmekten Hoşlanma) deney grubu lehine anlamlı farklılık göstermektedir (Tablo 2-7). Bu sonuçlar, çocukların psikolojik sağlamlık özellikleri arasında yer alan; benlik saygısı, problem çözme becerisi, esneklik, empati, duygularını olumlu bir şekilde ifade etme, sakinlik, rahatlama, sabır, öz denetim, pes etmeme, ilgi alanlarına sahip olma, merak ve araştırma eğilimli olma, bağımsız davranabilme ve olumlu düşünebilme gibi özelliklerde artış meydana getirdiğini göstermektedir. Okul öncesi dönemde sosyal beceri eğitiminin önemini ortaya çıkaran çalışma aynı zamanda eğitim programlarının psikolojik sağlamlığı artırmak için sosyal beceri eğitimini içermesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Alan yazında yapılmış çeşitli araştırma bulguları sosyal beceri düzeylerinin psikolojik sağlamlığı etkilediği ve artırdığı sonucu ile örtüşmektedir (Çetin, 2010; Kuru ve ark., 2023; Masten & Coaswort, 1998; Ogelman & Kahveci, 2023; Samancı & Okan, 2016; Rautakoski ve ark., 2021; Yıldırım & Kahraman, 2016; Yörük, 2019; Zhu ve ark., 2023). Öner ve Özbey (2022) sosyal bilgiyi işleme düzeylerini, Çiftçi (2023) sosyal/duygusal yeterlilikleri, Garmez (1987) sosyal duyarlılığı, Toraman ve arkadaşları (2023) sosyal duygusal öğrenme becerilerini, Werner (1989) sosyalleşme becerisini psikolojik sağlamlığı artıran koruyucu faktörler arasında olduğunu vurgulamaktadırlar.

Okul öncesi çocuklarına uygulanan sosyal becerilere ilişkin eğitim programlarının psikolojik sağlamlık düzeylerine etkisinin incelendiği çalışmalara bakıldığında; Yukay (2006), kişiler arası ilişki kurma becerilerini destekleyerek çocukların akran ilişkilerini geliştirdiğini; Ekinci Vural (2006), aile katımlı sosyal beceri eğitim programının kişiler arası ilişkiler, sözel ifade, dinleme becerileri ve kendini kontrol etme becerilerini geliştirdiğini saptamışlardır. Anticich ve arkadaşları (2013), evrensel bir müdahale programı olan "Eğlenceli Arkadaşlar" ile çocukların davranışsal sorunlarının azaldığını ve sosyal-duygusal yeterliliklerini artırdığı; Özbey (2009), sosyal becerileri destekleyen programların problem davranışları azalttığı sonucuna ulaşmışlardır. Sanders ve arkadaşları (2020), RED müdahale programının olumsuz çocukluk deneyimlerine maruz kalan çocukların dayanıklılığını artırdığını; Ashdown ve Bernard (2012), sosyal ve duygusal öğrenme becerilerine ilişkin "Yapabilirsin!" programının okul öncesi ve 1. sınıfa devam eden çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve olumlu bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuşlardır. Le Buffe (2002), Devereux Erken Çocukluk Değerlendirme Programı (DECA)'nın psikolojik sağlamlığa pozitif katkıda bulunduğunu; Aksoy (2020), hikaye anlatma ve oyun temelli sosyal beceri eğitim programlarının iletişim, uyum, kendini kontrol, atılganlık ve prososyal davranışları geliştirdiğini saptamışlardır. Holopainen ve arkadaşları (2012), yaptıkları çalışmada sosyal yeterlilik ile psikolojik iyi oluş arasındaki pozitif ilişkiyi ortaya

koymuşlardır. Mokarram ve arkadaşları (2021) ise sosyal beceri eğitiminin tek ebeveynli kız çocuklarında anlamlı bir etkiye sahip olduğunu belirlemişlerdir.

Çalışmada sınıf öğretmenin rutin günlük MEB okul öncesi programı çerçevesinde hazırlamış olduğu planlarını uyguladığı kontrol grubunda, PERİK ölçeği alt boyutlarında artış meydana geldiği, İletişim Kurma/Sosyal Performans ve Atılganlık alt boyutlarında son test lehine anlamlı artışların olduğu saptanmıştır (Tablo 2 ve Tablo 4). Bu artışın, MEB programının sosyal-duygusal alanlarda geliştirme sağladığını ancak bu gelişimin güçlendirilmesi ve desteklenmesi için alternatif sosyal-duygusal temelli beceri programlarına ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkmaktadır. Deney ve kontrol grubu son test puanları ölçeğin tüm boyutlarında deney grubunun lehine anlamlı farklılık göstermiştir (Tablo 8). Bununla birlikte, öntestlerde görev yönelimi alt boyutunda, kontrol grubu lehine olan anlamlı farkın sontestte deney grubu lehine anlamlı farka dönüştüğü dikkati çekmektedir. Bu sonuç programın okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişim alanlarını MEB programına göre daha fazla desteklediğini göstermektedir.

Araştırmacının gözlemleri de programın etkisini desteklemektedir. Deney sınıfında program uygulaması başlamadan önce, çocukların okula uyum ve kuralları hatırlamada zorluk yaşadığı, ancak Sosyal Beceri Eğitim Programı'nın uygulanmasından hemen sonra, 2 haftalık yarıyıl tatili dönüşünde kazandıkları becerileri ve edindikleri davranışları sürdürdükleri gözlemlenmiştir.

Erken çocukluk dönemi bireyin yaşamında en önemli yılları kapsamaktadır ve bu dönemin verimli geçirilmesi, çocukların sağlıklı ve başarılı bireyler olması açısından çok önemlidir. Bu dönemde kişiliğin oluşması, yaşama dair bilgi ve becerilerin kazanılması ve tüm gelişim alanlarında en verimli ilerlemenin sağlanması açısından nitelikli bir eğitim ortamının sunulması gerekmektedir (Şahan Aktan & Önder, 2018). Schneider ve Byrne (1985) yaptıkları meta-analitik çalışmalarında, sosyal beceri müdahalelerinin okul öncesi çocukları için ilkökul çocuklarına göre daha etkili olduğunu bildirmiştir. Bu nedenle sosyal beceri eğitiminin okul öncesi yıllarında verilmesinin önemi büyüktür.

Günümüzde çocukların sosyalleşme süreçlerinin geçmişteki gibi etkili olmaması, gelişen teknoloji ile bireyselleşme eğilimlerinin artması, okulların başarı odaklı hale gelmesi ve sosyalleşmenin akademik gelişimin gerisinde kalması, son yıllarda yaşanan felaketlerin (covid-19, depresyon, sel gibi) çocuklarda psikolojik sağlık açısından risk oluşturması gibi faktörler, sosyal beceri eğitiminin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Çalışma bulguları, sosyal gelişim temelli yapılan alternatif eğitim programlarının, her dönemde güncelliğini koruyan psikolojik sağlık üzerine yapılacak çalışmalar konusunda alan yazına önemli katkı sunmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada okul öncesinde uygulanan Sosyal Beceri Eğitim Programı'nın çocuklarda psikolojik sağlamlığı artırdığı ve bu etkinin kalıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Programın uygulanma sürecinde; araştırmacının uygulama sürecinde kullandığı zengin yöntem ve teknikler, amaçlara uygun hazırlanan materyaller, çocuğu merkeze alan, yaş ve gelişim özelliklerine uygun etkinlikler, bağımsızlıklarına zarar vermeyen yaklaşımlar, merak ve keşfetme duygularının gelişimini sağlayan aktiviteler, sınıf ortamının sıcak, samimi, rahatlatıcı ve güven verici olmasını sağlamaya yönelik düzenlemeler, öğretmenin uygun rol ve model oluşturması ve sosyal beceri destekleyici tutumlarının sergilenmesi, uygun pekiştiricilerin kullanımı, sürecin çocuklarla birlikte değerlendirilmesi, hedefe yönelik kazanımların süreç boyunca farklı etkinlikler aracılığıyla tekrar edilmesi unsurlarının bir arada bulunduğu eğitim programının çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerini artırdığı ve kalıcılığı sağladığı düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;

- Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan MEB programının, çocukların sosyal gelişiminde artış sağladığı ancak bu artışın 2 alt boyut dışında anlamlı olmadığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle, MEB programının alternatif sosyal-duygusal gelişim programlarıyla desteklenerek güçlendirilmesi önerilebilir.
- Okul öncesi öğretmenlerinin sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik eğitimlere katılması, çocuklar için rol model olma açısından fayda sağlayabilir.
- Boylamsal çalışmaları içeren sosyal-duygusal eğitim programlarının etkisi uzunlamasına ölçülebilir.
- Son yıllarda yaşanan göçler boylamsal yapılacak bu türden çalışmaların gerekliliğini ve önemini ortaya çıkarmaktadır.
- Göçmen çocukların yoğunlukla bulunduğu okullarda eğitim programlarının bu türden psikolojik sağlamlığı güçlendirecek destek etkinliklerle zenginleştirilmesi önerilebilir.
- Ebeveynlere, çocuklarının sosyal beceri ve psikolojik sağlamlıklarını tanımaları ve desteklemeleri için eğitimler verilebilir.
- Araştırmacı tarafından hazırlanan ve uygulanan Sosyal Beceri Eğitim Programı farklı uygulayıcılar tarafından da kullanılarak çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerine programın etkililiği ölçülebilir.
- Programın kalıcılığını ve genellenebilirliğini sağlamak amacıyla farklı örneklem gruplarına uygulanabilir.

Beyannameler

Teşekkür: Geçerli değil.

Yazarların katkıları: Yazar HK, makalenin tüm aşamalarında aktif bir şekilde çalışmıştır. Özellikle giriş, yöntem ve tartışma bölümlerinin hazırlanmasında, verilerin toplanmasında, özet ve abstract yazımında büyük katkı sağlamıştır. Yazar SÖ, araştırma verilerinin yorumlanması, makalenin yazım sürecinde yaptığı eleştiriler ve öneriler ile çalışmanın kalitesini artırmıştır. Her iki yazar da makalenin son okumalarını ve düzenlemelerini yaparak incelemiş ve onaylamıştır.

Finansman: Bu araştırma kamu, ticari veya kar amacı gütmeyen sektörlerdeki herhangi bir finansman kuruluşundan özel bir hibe almamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

Etik Onay ve Katılım İzni: Araştırmada veri toplama öncesi üniversite etik kuruluna başvurulmuş E-77082166-302.08.01-686504 no'lu bilimsel ve eğitim amaçlı izin alınmıştır. Aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığına başvuru yapılmış ve izin alınmıştır. Katılımcılar çocuk olduğu için velilerine onam formu sunulmuş ve gönüllü olanların çocukları çalışmaya dahil edilmiştir.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar, dergi ile yayımlanan çalışmalarının telif hakkını korur. Çalışmalar CC BY 4.0 lisansı altında lisanslanmıştır.

Kaynakça

- Aksoy, P., & Baran, G. (2020). Hikâye Anlatma Temelli ve Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin Anasınıfı Çocuklarının Sosyal Becerilerine Etkisi: Deneysel bir Çalışma. *Eğitim ve Bilim*, 45(204). <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2020.8670>
- Alisinanoğlu, F. & Özbey, S. (2011). *Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceri ve Problem Davranış Eğitimi*. Morpa Kültür Yayınları.
- Anticich, S. A., Barrett, P. M., Silverman, W., Lacherez, P., & Gillies, R. (2013). The prevention of childhood anxiety and promotion of resilience among preschool-aged children: A universal school based trial. *Advances in School Mental Health Promotion*, 6(2), 93-121. <https://doi.org/10.1080/1754730X.2013.784616>
- Ashdown, D. M., & Bernard, M. E. (2012). Can explicit instruction in social and emotional learning skills benefit the social-emotional development, well-being, and academic achievement of young children? *Early Childhood Education Journal*, 39(6), 397-405. <https://doi.org/10.1007/s10643-011-0481-x>
- Avcıoğlu, H. (2007). Sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması (4-6 yaş). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 93-103.
- Basım, H. N., & Çetin, F. (2011). Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği'nin güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(2), 104-114.
- Best Start Resource Centre. (2024). Building resilience in young children. *UpToDate*. Retrieved 04.04.2024, from <https://resources.beststart.org/wp-content/uploads/2018/11/K35-E.pdf>
- Bugental, D. B., & Grusec, J. (2006). Socialization Theory. In K. H. Rubin (Eds.), *Handbook of Child Psychology: Vol. 3. Social, Emotional, and Personality Development* (pp. 366-428). New York: Wiley.
- Büyükoztürk, Ş. Çakmak, E. K. Akgün, Ö. E. Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem.
- Caldarella, P. & Merrell, K. W. (1997). Common dimensions of social skills of children and adolescents: A taxonomy of positive behaviors. *School Psychology Review*, 26(2), 264-278. <https://doi.org/10.1080/02796015.1997.12085865>
- Can Yaşar, M. (2011). Anne ve öğretmen görüşlerine göre çocukların sosyal uyum ve becerilerinin incelenmesi. *Afyon Kocatepe University Journal of Social Sciences*, 13(2).
- Chen, H., Hong, Q., Xu, J., Liu, F., Wen, Y., & Gu, X. (2021). Resilience coping in preschool children: the role of emotional ability, age, and gender. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(9), 5027. <https://doi.org/10.3390/ijerph18095027>
- Coie, J. D., Dodge, K. A., & Kupersmidt, J. B. (1990). Peer group behavior and social status. In S. R. Asher & J. D. Coie (Eds.), *Peer rejection in childhood* (pp. 17-59). Cambridge University Press.
- Çetin, M. Ç. (2010). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Stilllerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(187), 193-206.
- Çiftçi, İ. (2023). The Effect of Psychological Resilience and Social/Emotional Competence on Communication Skills. *Synesis*, 15(4), 331-344.
- Dent Jeyarajah, R., & Cameron Sean, R. J. (2010). Developing resilience in children who are in public care: The educational psychology perspective. *Educational Psychology in Practice*, 19(1), 3-19. <https://doi.org/10.1080/0266736032000061170>
- Ekinci Vural, D.(2006). *Okulöncesi eğitim programlarındaki duyuşsal ve sosyal becerilere yönelik hedeflere uygun olarak hazırlanan aile katılımlı sosyal beceri programının çocuklarda sosyal becerinin gelişimine etkisi*. (Yayın No. 189793) [Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. <https://tez.yok.gov.tr>
- Garmez, N. (1987). Continuities in the study of schizophrenic adults, children vulnerable to psychopathology, and the search for stress-resistant children. *American Orthopsychiatric Association*, 57(2), 164-174. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1987.tb03526.x>
- Gizir, C. A. (2007). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 114-128.
- Graham, A. (2011). Strengthening young people's social and emotional wellbeing. Centre for Children and Young People Background Briefing Series (No. 7). Lismore: Centre for Children and Young People, *Southern Cross*

University.

- Gresham, F. M. (2001). Assessment of social skills in children and adolescents. In J. J. W. Andrews, D. H. Saklofske, & H. L. Janzen (Eds.), *Handbook of psychoeducational assessment: Ability, achievement, and behavior in children* (ss. 325–355). Academic Press.
- Gülay, H. & Akman, B. (2009). *Okul öncesi dönemde sosyal beceriler*. Pegem Akademi.
- Harvey, J., & Delfabbro, P. H. (2004). Psychological resilience in disadvantaged youth: A critical overview. *Australian Psychologist*, 39(1), 3-13. <https://doi.org/10.1080/00050060410001660281>
- Holopainen, L., Lappalainen, K., Junttila, N., & Savolainen, H. (2012). The role of social competence in the psychological well-being of adolescents in secondary education. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 56(2), 199-212. <https://doi.org/10.1080/00313831.2011.581683>
- Hong, Y. (2003). Cultural meaning of group discussions on problematic moral situations in Korean kindergarten classrooms. *Journal of Research in Childhood Education*, 18(3), 179-192. <https://doi.org/10.1080/02568540409595033>
- Işık, M. (2007). *Anasınıfına devam eden beş-altı yaş çocuklarına sosyal uyum ve beceri ölçeğinin uyarlanması ve uygulanması*. (Yayın No. 207045) [Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. <https://tez.yok.gov.tr>
- Kapıkıran, N. A., İvrendi, A. B., & Adak, A. (2006). Okul öncesi çocuklarında sosyal beceri: Durum saptaması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 19-27.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınevi.
- Katz, L. G., & McClellan, D. E. (1991). The teacher's role in the social development of young children. *ERIC*
- Kuru, N., Ungar, M., & Akman, B. (2023). Child refugee's social skills and resilience: Moderating effects of time in refugee camp, parental education, and preschool attendance. *Infant and Child Development*, 32(4), e2424. <https://doi.org/10.1002/icd.2424>
- Ladd, G. W., Birch, S. H., & Buhs, E. S. (1999). Children's social and scholastic lives in kindergarten: Related spheres of influence. *Child Development*, 70(6), 1373–1400. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00101>
- LeBuffe, P. A. (2002). Can we foster resilience? An evaluation of a prevention program for preschoolers. *Early Childhood Research & Practice*, 4(2).
- Lynch, S. A., & Simpson, C. G. (2010). Social skills: Laying the foundation for success. *Dimensions of early childhood*, 38(2), 3-12.
- Masten, A. S., & Coatsworth, J. D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: Lessons from research on successful children. *American psychologist*, 53(2), 205. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.53.2.205>
- Mayr, T., & Ulich, M. (2009). Social-emotional well-being and resilience of children in early childhood settings - PERIK: An empirically based observation scale for practitioners. *Early Years: An International Journal of Research and Development*, 29(1), 45-57. <https://doi.org/10.1080/09575140802636290>
- McGinnis, E. & Research P. (2016). *Erken çocukluk döneminde sosyal beceri öğretim programı* (Z. Doğan vd. Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Mize, J. (1995). Coaching preschool children in social skills: A cognitive-social learning curriculum. In G. Cartledge & J. Milburn (Eds.), *Teaching social skills to children and youth* (ss. 237-261). Boston: Allyn and Bacon.
- Mokarram, F., Kazemi, R., & Taklavi, S. (2021). The effectiveness of emotional-social skills training on emotional/social competence and psychological well-being of single-parent girls. *Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal (RRJ)*, 10(1), 145-154.
- Ogelman, H. G., & Kahveci, D. (2023). Küçük çocukların sosyal becerileri ile sosyal duygusal iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Journal of Sustainable Education Studies*, 4(2), 75-90.
- Ogelman, H. G., Seçer, Z., Alabay, E., & Feyza, U. Ç. A. R. (2012). Okul öncesi 5-6 yaş grubu çocukların bilişsel gelişimleri ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 391-402.
- Önalın, F. A. (2006). Sosyal yeterlilik, sosyal beceri ve yaratıcı drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 39-58.
- Öner, Ş. & Özbey, S. (2022). Okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal bilgiyi işleme becerileri ile psikolojik

- sağlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal Of Social, Humanities And Administrative Sciences*, 8(53).
- Özbey, S. (2009). *Anaokulu ve anasınıfı davranış ölçeğinin (PKBS-2) geçerlik güvenirlik çalışması ve destekleyici eğitim programının etkisinin incelenmesi*. (Yayın No. 227837) [Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. <https://tez.yok.gov.tr>
- Özbey, S. (2019). Okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlık ölçeğinin (PERİK) geçerlik güvenirlik çalışması. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 756-786.
- Özbey, S., Erata, F., & Yavuz, K. (2022). Okul öncesi dönem çocuklarında iyi oluş ve psikolojik sağlık: Değer davranışlarının ve özdüzenleme becerilerinin yordayıcı etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 20(44), 351-383.
- Samancı, O & Diş, O. (2016). Sosyal becerileri zayıf olan ilkökul öğrencilerinin tutum ve davranışlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 573-590.
- Sanders, M. T., Welsh, J. A., Bierman, K. L., & Heinrichs, B. S. (2020). Promoting resilience: A preschool intervention enhances the adolescent adjustment of children exposed to early adversity. *School Psychology*, 35(5), 285–298. <https://doi.org/10.1037/spq0000406>
- Schneider, B. H., & Byrne, B. M. (1985). Children's social skills training: A meta-analysis. In B. Schneider, K. Rubin, & J. Ledingham (Eds.), *Children's peer relations: Issues in assessment and intervention* (pp. 175-192). New York: Springer-Verlag.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Pegem Akademi Yayınları.
- Sevinç, M. (2005). *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. Morpa Kültür Yayınları.
- Shapiro, L. E. (2004). *Yüksek EQ'lu Bir Çocuk Yetiştirmek: Anne Babalar İçin Duygusal Zeka Rehberi* (Ü. Kartal, Çev.). Varlık Yayınları.
- Stomff, M. (2019). Development of resilience in children and teenagers: A meta-analysis of empirical studies from 2006–2017 (Personality and mental state). *Romanian Journal of Psychological Studies (RJPS)*.
- Şahan Aktan, B. & Önder, A. (2018). Okul Öncesi Dönemde Psikolojik Dayanıklılık. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 4 (2), 20-30.
- Thayer, S. C. (2012). *Early social-emotional competence: preschool and kindergarten predictors*. [Doctoral dissertation, George Mason University]. Virginia: USA.
- Toraman, Ç., Sarıgedik, E., Toraman, M. Ç., & Noyan, C. O. (2023). Kurum bakımında kalan ergenlerin, psikolojik dayanıklılık, öz yeterlilik ve sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 34(1), 169-184
- Twohig, K. M. (2004). *The relationship between social skills and resiliency among preschool children*. [Master's thesis]. University of Northern Iowa.
- Uslu, Ş. S., & Demiriz, S. (2022). Erken çocuklukta yılmazlığın yordayıcısı olarak sosyal değerler kazanımı. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 56(56), 76-97.
- Werner, E. E. (1984). Resilient children. *Young Children*, 40(1), 68-72.
- Yıldırım, G., & Karaman, N. N. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal duygusal uyumları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Turkish Studies*, 11(9), 965-978.
- Yörük, İ. (2019). *Özel yetenekli öğrencilerin psikolojik sağlık düzeylerinin benlik saygısı, akran ilişkileri ve ebeveyn tutumları açısından incelenmesi*. (Yayın No. 563093) [Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr>
- Yukay, M. (2006). Okul öncesi dönemdeki çocukların kişilerarası ilişkilerini geliştirmeye yönelik hazırlanmış sosyal beceri eğitimi programının değerlendirilmesi. O. Ramazan, K. Efe & G. Güven (Edt.), *I. Uluslararası Okulöncesi Eğitim Kongresi*. (ss.9-16). Yapa Yayınları.
- Zhu, J., Zhang, Z., Xu, P., Huang, K., & Li, Y. (2023). Unsociability and social adjustment of Chinese preschool migrant children: *The moderating role of resilience*. *Frontiers in Psychiatry*, 14, 1074217. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2023.1074217>